

Vier prominente Europese kranten, allen lid van de *European Alliance of Newspaper Leaders* (LENA), bundelden met de steun van het *European Programme of Integration and Migration* (EPIM) en de Koning Boudewijnstichting hun krachten om het lot van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen in vier Europese landen te onderzoeken: Italië, Griekenland, Duitsland en België.

Geschreven door Flora Wisdorff, *Die Welt*

Gevangenis voor niet-begeleide minderjarige vluchtelingen in Griekenland (27/10/2016)

De gespecialiseerde instellingen zitten overvol. Overheden en ngo's doen er alles aan, in moeilijke omstandigheden, om de situatie te verbeteren. Het tweede luik in onze exclusieve reportagereeks over minderjarige migranten.

Zodra Ahmed voet aan wal zette in Griekenland voelde hij zich veilig. Dat hij in de gevangenis zou belanden, had deze jonge Syriër van 17 jaar nooit gedacht. En toch gebeurde dat. Op een boogschuit van de grens met Macedonië, niet ver van Eidomeni, werd hij opgepakt door de Griekse politie. Hij werd meegenomen naar een penitentiaire inrichting waar hij, samen met volwassenen, 40 dagen in hechtenis werd genomen. "Op een dag wilde ik tv-kijken, zoals de volwassenen. Opeens namen de bewakers me mee naar een verhoorkamer. Ze schreeuwden tegen me en sloegen tegen mijn rug." Vandaag weet hij nog altijd niet waaraan hij deze straf verdiend heeft.

"Waarom werd ik opgesloten?"

"Niemand vertelde me waarom ik opgesloten werd", zegt de Syriër, die sinds maart in een opvangcentrum in Athene woont. De rijzige jongeman is afkomstig uit Daraa, in het zuiden van Syrië. Zijn ouders zijn voor de oorlog naar Libanon gevlucht, zijn broer naar het Verenigd Koninkrijk. "Ik was alleen en wilde op zoek gaan naar mijn broer." Toen, in februari, was de grens nog open.

De Griekse wetgeving stelt dat als de politie een niet-begeleide minderjarige vluchteling oppakt, zij verantwoordelijk is voor die vluchteling tot er een plaats vrijkomt in een aangepast opvangcentrum. Maar de opvangcentra zitten overvol. Daarom brengt de politie de jongeren eerst naar gesloten instellingen, zogenaamd om hen te beschermen, waar ze vaak moeten samenleven met volwassenen. Er zijn momenteel 1 110 plaatsen in opvangcentra die aangepast zijn aan de noden van alleenreizende minderjarigen, maar er zouden in Griekenland zo'n 2 500 jongeren wachten op een plaats, volgens de cijfers van de lokale overheden. Dit "chronische tekort aan aangepaste opvangcentra" leidt tot een situatie waarbij kinderen "willekeurig en gedurende lange tijd in hechtenis moeten blijven", "vaak in mensonwaardige omstandigheden", zo stelt het verslag van Human Rights Watch van september. Half oktober zaten er 381 niet-

begeleide minderjarigen in hechtenis, vaak al maandenlang, volgens de mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch. 13 van hen waren zelfs officieel in voorlopige hechtenis genomen in een politiecommissariaat. 1 246 anderen wonen in kampen of zorgelijke opvangcentra bij onderdanen uit hun thuisland, zonder enige vorm van bescherming of begeleiding. 79 procent van deze jongeren is afkomstig uit Syrië, Afghanistan en Pakistan.

Uiterst kwetsbaar

De meesten zijn jongeren, maar er zijn ook kinderen bij. Eén niet-begeleide minderjarige op vijf is jonger dan veertien. Niet-begeleide minderjarige vluchtelingen worden als uiterst kwetsbaar beschouwd. Zonder bescherming of begeleiding worden ze al snel het slachtoffer van seksuele uitbuiting, criminele netwerken en mensenhandel. Voor Human Rights Watch is het absoluut noodzakelijk dat deze minderjarigen in vrijheid kunnen leven, maar vooral dat ze psychologische en juridische begeleiding krijgen en zich kunnen ontspannen. Toch is dat vaak niet het geval. De meesten hebben zelfs nog geen voogd ontmoet, zo stelde de mensenrechtenorganisatie vast.

Andere organisaties kunnen niet kritisch genoeg zijn in hun analyse van de situatie: Artsen zonder Grenzen, Save the Children en de Griekse ngo Praxis benadrukten in een gezamenlijk verslag dat Griekenland dreigt te falen in zijn opdracht om de basisrechten van deze jongeren te garanderen. Ook de Europese Commissie bestempelt de situatie als problematisch: Jean-Claude Juncker, voorzitter van de Commissie, vroeg onlangs in zijn Staat van de Unie-toespraak dat de EU en Griekenland snelle en efficiënte maatregelen nemen om de niet-begeleide minderjarigen te beschermen. Indien Europa daar niet in zou slagen, zou het “zijn historische waarden verloochenen”.

Maar waarom is de kwestie van de minderjarige vluchtelingen in Griekenland nu eigenlijk zo actueel? Omdat de situatie in de loop van de zomer dramatisch is geworden. Tot in maart was Griekenland een doorreisland voor de meeste minderjarigen – maar ook volwassenen en gezinnen – op hun weg naar Centraal-Europa. Sinds de sluiting van de Balkanroute in de lente en de inwerkingtreding van het verdrag tussen de EU en Turkije mogen asielzoekers die aankomen op de eilanden in de Egeïsche Zee niet langer doorreizen en de kinderen en jongeren komen, net als alle anderen, vast te zitten in Griekenland, waar de opvangcentra heel snel zijn volgelopen. De toch al overstelpde Griekse overheid moet zich nu bezighouden met deze groep die speciale begeleiding nodig heeft en slaagt daar niet in.

“Ik ben het wachten zo moe” (27/10/2016)

Hamdou, 16 jaar, zit in een grote tuin, omgeven door sinaasappel- en citroenbomen, met op de achtergrond een villa van drie verdiepingen. Enkele jongeren spelen tafeltennis. Hamdou is bleek en met zijn bolle wangen lijkt hij nog een kind. Deze Syriër woont al zeven maanden samen met 23 andere adolescenten in dit opvangcentrum van de ngo Praksis in Mytilini, de hoofdstad van het eiland Lesbos. Hij deelt zijn kamer, waarin vier tweepersoonsbedden staan, met nog zeven andere jongeren. Deze neoklassieke villa heeft hoge plafonds en in de woonkamer staan twee computers. De jongeren kunnen Engels en Grieks leren, worden begeleid door een psycholoog en krijgen juridisch advies van een advocaat voor hun asielaanvraag. Hamdou heeft geluk gehad.

Toen hij acht maanden geleden op het eiland Lesbos aankwam, op de vlucht voor de oorlog in Syrië, wachtte hem een minder aangenaam onderkomen. In het registratiekamp van de hotspot van Moria, op enkele kilometers van Mytilini, worden de minderjarigen opgenomen in een gesloten instelling, het “Detention Centre”. “Het leek wel een gevangenis”, vertelt Hamdou. Hij had een lange en moeilijke reis achter de rug. Eerst moest hij zeven uur stappen tot aan de Turkse grens en van daaruit nog drie dagen tot aan de Middellandse Zee, waar mensensmokkelaars hem naar Lesbos brachten in een rubberen bootje.

Er wonen nu 75 jongeren binnen de muren en omheiningen van dit overvolle kamp, waar in totaal 6 000 vluchtelingen samenleven in een heel krappe ruimte, met 20 in een container. Voor elke container ligt een met kalkpuin bedekt pleintje, waar de kinderen en jongeren een beetje kunnen bewegen. Toen Hamdou hier woonde in maart mocht hij het centrum niet verlaten. Nu mogen de maatschappelijk assistenten van de ngo één keer per week wel een uitstap maken met de jongeren en elke dag worden er in de omgeving van het kamp begeleide wandelingen georganiseerd. De sfeer is er heel gespannen. “De levensomstandigheden zijn hier niet goed en dat heeft een invloed op de psychologische toestand van de kinderen en jongeren”, zegt Konstantina Belteki, maatschappelijk assistente van Praksis. Eind september werd een jongere die in het kamp woonde verkracht en vier andere jongeren werden gearresteerd.

Hamdou moest hier 16 dagen blijven, sommigen wonen hier al vier maanden. Volgens de Griekse wet mogen niet-begeleide minderjarige migranten niet langer dan 25 dagen in hechtenis blijven, als “laatste redmiddel”. Volgens Konstantina Belteki wordt die limiet vaak overschreden.

Giorgos Spyropoulos, die de leiding heeft over het opvangcentrum van Lesbos, zegt dat kinderen zelfs in een open opvangcentrum vaak nog het gevoel hebben dat ze opgesloten zitten. De behandeling van de asielaanvragen duurt zo lang dat ze vaak geen enkele uitweg zien. Jongeren hebben nog meer te lijden onder die onzekerheid dan volwassenen. Ook Hamdou kan de situatie moeilijk aan. “Ik ben zo moe,” zegt hij, “zo moe van het wachten. Ik verlies hier zo veel tijd.” Hamdou zou graag Duits leren, want zijn broer woont in Duitsland. Hij heeft een aanvraag voor familiehereniging ingediend, maar nog geen antwoord gekregen.

“Deze jongeren zijn heel sterk”

“Deze jongeren zijn heel sterk, ze hebben de gevaarlijke reis alleen doorstaan. Ze weten te overleven, ondanks alle traumatische ervaringen die ze hebben meegemaakt”, zegt Mariliz

Dialatzi, de psychologe die Hamdou en de andere jongeren in het opvangcentrum begeleidt. Ze gedragen zich niet als gewone jongeren, ze zijn veel ernstiger. Maar ze worden gek van de aanhoudende frustratie.

Ze hebben het er moeilijker mee dan de volwassenen dat de reis hier eindigt.

Sinds ze op de vlucht zijn geslagen, hebben ze een duidelijk doel voor ogen, voegt de psychologe nog toe, maar nu worden ze geconfronteerd met een enorm obstakel: de behandeling van de asielaanvraag die blijft aanslepen. “Telkens als ze vragen waarom het zo lang duurt, krijgen ze van iedereen, hun vrienden, de advocaten, de asiendiensten, een ander antwoord. Uiteindelijk vertrouwen ze dan niemand meer.” Een heel pijnlijke ervaring. Hun toekomstperspectieven vervagen, velen worden depressief of doen aan zelfverminking.

De lidstaten van de EU zouden de minderjarigen kunnen helpen door hen prioriteit te geven bij de verdeling van de vluchtelingen uit Griekenland. In feite zouden er 64 000 vluchtelingen naar andere landen van de EU gestuurd moeten worden om de druk op Griekenland te verlichten. Tot nu toe zijn er dat maar 4 000, onder wie slechts 75 niet-begeleide minderjarigen. Duitsland vangt er maar vier op. “De lidstaten moeten de vluchtelingen sneller overbrengen en prioriteit geven aan niet-begeleide kinderen en jongeren”, zo roept de Europese Commissie op. Human Rights Watch maar ook Save the Children en Artsen zonder Grenzen zijn van mening dat de aanvragen voor familiehereniging die worden ingediend door minderjarigen sneller behandeld moeten worden.

Zo zouden er plaatsen vrijkomen in de opvangcentra in Griekenland.

Tegelijkertijd moeten ook de omstandigheden van de opvang ter plaatse verbeterd worden, benadrukken de mensenrechtenorganisaties. Onder meer met dit doel voor ogen stelde de Europese Unie in september 115 miljoen euro ter beschikking van Griekenland. Met dit geld worden de opvangcentra nu uitgebreid, maar vaak voor tijdelijke opvangplaatsen. Om sneller te kunnen werken, wordt vooral gekozen voor de bouw van afgescheiden beschermde zones binnen de kampen waar jongeren kunnen worden opgevangen en 24 uur per dag begeleid worden door maatschappelijk assistenten.

“Zo veel mogelijk opvangplaatsen creëren is een van onze grootste uitdagingen”, vertelt Galit Wolfensohn van Unicef, de organisatie die zich inzet voor het welzijn van kinderen. Ze is afkomstig uit New York en werd naar Athene gestuurd om de Griekse overheid te helpen de infrastructuur te verbeteren. Prioriteit: de kinderen en jongeren die in de centra leven de bescherming en ondersteuning bieden die ze nodig hebben, zoals psychologische begeleiding. Unicef werkt ook samen met de Griekse overheid om structuren te creëren waar kinderen en jongeren op lange termijn kunnen worden opvangen, bijvoorbeeld via opvang in een pleeggezin.

Volgens Galit Wolfensohn moet ook het Griekse voogdijsysteem hervormd worden. De procureurs, die plots de voogden zijn geworden van een enorm aantal minderjarige vluchtelingen, zijn immers overbelast. Vaak ontmoeten ze de kinderen zelfs niet persoonlijk, schrijven de deskundigen van Human Rights Watch, en veel jongeren weten zelfs niet dat ze een voogd hebben. De regels van de EU bepalen nochtans dat er binnen vijf dagen na de asielaanvraag een voogd moet worden aangesteld.

Ook deze situatie moet in de toekomst verbeteren: EKKA, de instantie van het ministerie van Sociale Zaken verantwoordelijk voor de vluchtelingen, wil de voogden registreren, opleiden en evalueren. “De Griekse overheid heeft ingezien dat ze moet ingrijpen”, bevestigt Galit Wolfensohn, deskundige bij Unicef.

Voor Ahmed, de Syriër die 40 dagen in hechtenis heeft gezeten en nu in een opvangcentrum in Athene woont, maakt dat niet meer uit. Voor hem is er eindelijk schot in de zaak gekomen. Enkele weken geleden kreeg hij te horen dat hij naar zijn broer in Birmingham mag, want de Britten hebben de familiehereniging goedgekeurd. Ze hebben elkaar al twee jaar niet meer gezien. Wat wil hij dan gaan doen? Engels leren, zegt hij. Voorlopig heeft hij geen andere plannen, voegt hij er glimlachend aan toe.